

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
PI 293
90101 OULU

Viite PSAVI/3224/2015

Asia **KOLARI, Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupa**

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyytää Museoviraston lausuntoa otsikon mukaisesta asiasta. Museovirasto lausuu asiasta maa- ja vesialueiden arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Hannukainen Mining Oy hakee ympäristö- ja vesitalouslupaa Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen toteuttamiselle ja toiminnalle. Hankealue sijaitsee Kolarin kunnassa noin 25 km Kolarin kunnan keskustasta koilliseen. Suunnitellun kaivospiirin koko on noin 30 km². Kaksi avolouhosta ja sivukivien läjitysalueet sijoittuvat Hannukaiseen ja rikastamo ja rikastushiekka-altaat Rautuvaaraan. Kaivoshanke käsittää rautaoksidi-, kupari-, ja kulta-malmiesiintymän hyödyntämisen. Kaivoksen päätuote tulee olemaan magnetiitti (Fe₃O₄). Sivutuotteena saadaan kupari-kulta-rikastetta. Rakentamisen on määrä alkaa vuoden 2018 jälkipuoliskolla ja malmin louhinnan arvioidaan kestävän vuoden 2020 lopusta vuoteen 2038.

Ympäristönsuojelulain mukaista lupaa haetaan malmin louhinnalle, rikastamiselle, kaivannaisjätteen sijoittamiselle jätealueille, kaivumaiden hyödyntämiselle, rakentamisessa käytettävän tarvekiven louhinnalle, putkilinjojen rakentamiselle, uusien ojien kaivulle, käsiteltyjen jätevesien johtamiselle purkuputkessa Muonionjokeen ja aluekuivatusvesien johtamiselle Hannukaisen alueelta Äkäsjokeen, Valkeajokeen ja Kuerjokeen ja Rautuvaaran alueelta Niesajokeen sekä kaivoshankkeen toteuttamiseen liittyville toiminnoille, kuten energiantuotannolle, polttoaineenjakuasemille, kemikaalivarastoille, kaikkeen näihin toimintoihin liittyvälle rakennustoiminnalle ja ratapihan rakentamiselle.

Vesilain mukaista lupaa haetaan muun muassa putkilinjojen vesistöjen ylityksille, louhosten kuivatukselle, pohjavesipinnan alentamiselle, vesivarastoaltaan, rikastushiekka-altaan ja selkeytysaltaan patojen rakentamiselle, Kivivuopionojan uudelle uomalle, Laurinojan kuivatukselle ja purkuputken rakentamiselle Muonionjoen ranta-alueelle. Hankkeen myötä tuhoutuville/muuttuville lähdekohteille haetaan vesiluontotyyppien suojeluun liittyvää poikkeamislupaa.

Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupahakemusta koskevilla vaikutusalueilla on tehty arkeologisia inventointeja (Mikroliitti Oy 2008; Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut 2011, 2012). Lisäksi Metsähallitus on toteuttanut alueella kulttuuriperintöinventoinnin 2014. Hankealueeseen liittyneet inventoinnit koskivat Hannukaisen rautakaivosaluetta mukaan lukien kuljetushihnan linjaa ja vesivarastoaltaan aluetta, purkuputkilinjaa sekä Rautuvaaran aluetta. Metsähallituksen inventointi käsitti aluetta yleisen kulttuuriperinnön inventoinnin näkökulmasta. Arkeologiset selvitykset ovat riittäviä, jotta hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön voidaan arvioida.

Hannukaisen kuljetushinnan linjalla tai läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset Jouhisuvannon kivikautinen asuinpaikka (id nro 1000029332), Valkeajoki 4 kaksi tervahautaa (id nro 1000010404), Valkeajoki 3 historiallisen ajan asuinpaikka (id nro 1000010403) ja Rautuoja historiallisen ajan asuinpaikka (id nro 1000019029). Hannukaisen vesivarastoaltaan vaikutusalueella tai sen läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset Kivivuopionojan tervahauta ja tervapirtti (id nro 1000019027) ja muu kulttuuriperintökohde Lamunjänkkän historiallisen ajan asuinpaikka (id nro 1000019028). Purkupuutkilinjalla ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muuta arkeologista kulttuuriperintöä.

Museovirasto on kahdessa aiemmassa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle antamassaan lausunnossa (15.1.2014, MV/361/05.02.01/2013 ja 16.5.2016, MV/51/05.02.01/2016) koskien Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivospiirihakemuksia todennut, että kaivospiirin muinaisjäännöskohteet ovat sellaisia, joihin kajoaminen riittävien arkeologisten tutkimusten jälkeen on mahdollista. Kajoaminen edellyttää kuitenkin muinaismuistolain (295/63) 11 § mukaista kajoamislupaa, jonka osalta toimivaltainen lupaviranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Sama koskee myös Hannukaisen ja Rautuvaaran kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalouslupa-asiaa.

Museovirasto esittää hankkeen ympäristö- ja vesitalousluvalla seuraavat ehdot:

1. Hankeen vaikutusalueelle jäävien muinaisjäännöskohteiden osalta on haettava muinaismuistolain (295/63) 11 § mukaista kajoamislupaa.
2. Mikäli hankkeen rakennustöiden aikana tai muuta työtä suorittaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös tai esine, tulee työt keskeyttää välittömästi ja ilmoittaa löydöstä Museovirastoon muinaismuistolain 14 § ja 16 § mukaisesti. Tämä ilmoitusvelvollisuus tulee saattaa myös maastossa työtä tekevien eri tahojen tietoon.

Yli-intendentti

Helena Taskinen

Intendentti

Sallamaria Tikkanen

Tiedoksi Tornion kaupunki/Tornionlaakson maakuntamuseo